
REKTOR

Utbildningsdepartementet
u.remissvar@regeringskansliet.se

2020-01-07

Dnr C 2019/819

”Fler obehöriga lärare och förskollärare ska kunna nå en behörighetsgivande examen genom VAL”, U2019/03260/UH

Karlstads universitet (fortsättningsvis även benämnt lärosätet) har tagit del av remisspromemorian U2019/03260/UH, *Fler obehöriga lärare och förskollärare ska kunna nå en behörighetsgivande examen genom VAL*, och instämmer i huvudsak i promemorians förslag till ändringar i förordningen 2011:689 om vissa behörighetsgivande examina för legitimation som lärare och förskollärare och om högskoleutbildningar för vidareutbildning av lärare och förskollärare som saknar lärar- eller förskollärarexamen.

Inledning

Lärosätet bedömer att flertalet av förslagen i remisspromemorian är gynnande för regeringsuppdraget och för att kvaliteten på utbildningen bibehålls samt i förlängningen hur lärar- och förskollärförsörjningen förbättras. Samtliga föreslagna förändringar får ses mot bakgrund av den omfattande bristen på behörig personal i skola och förskola och att regeringsuppdraget inte är permanent. Därmed är det ur ett samhällsperspektiv angeläget att i dagsläget möjliggöra för fler obehöriga att nå en examen via VAL, i synnerhet de med lång yrkeserfarenhet.

Sammanfattning

Det är gynnsamt för kompetensförsörjningen i förskolan att obehöriga förskollärare får studera mer än de tidigare 30 hp. Lärosätet föreslår dock 120 hp i stället för promemorians föreslagna 90 hp eftersom detta gynnar kvaliteten på de utbildade förskollärarna. Möjligheten att genomföra provningar är betydelsefullt för regeringsuppdraget. Förändrade och borttagna datumkrav är också välkommet då det kommer att bidra till att fler välmeriterade sökande kan nå en examen via VAL. Kravet på att vara *anställd som lärare* önskas ersättas med *verksam som*. Den föreslagna ökningen av medel för valideringsarbete anser lärosätena vara för lågt tilltaget då antalet sökande sannolikt kommer att öka.

Förslag

- medge studier upptill 120 hp även för obehöriga i förskolan (§ 14)
- ersätt *anställd som lärare* till *verksam som lärare* (§ 17, § 18)
- öka medelstilledningen för validering

Förtydligande av ledningsgruppens förslag

- medge studier upp till 120 hp även för obehöriga i förskolan (§ 14)

Det är mycket välkommet att ge möjlighet till 90 hp studier för obehöriga i förskolan. Önskvärt är dock 120 hp precis som ramen är för obehöriga lärare. Även om förskollärarexamen omfattar 210 hp och 120 hp studier i VAL skulle utgöra mer än hälften av examenspoängen får man betänka att en ämneslärarexamen, via VAL och KPU, kan utfärdas i omfattningen 180 hp, 210 hp och 225 hp. Det betyder att även den som når en ämneslärare genom VAL kan studera mer än hälften av examenspoängen inom VAL. Om en ökning till 120 hp tillåts bör även studietiden för obehöriga i förskolan tillåtas vara fyra år precis som för lärare.

- ersätt *anställd* som lärare till *verksam* som lärare (§ 17, § 18)

Enligt lärosätets erfarenheter är det relevant att kravet på att vara *anställd som* lärare ersätts med *verksam som* lärare. Anledningen är att både lärare (och förskollärare) *anställs* på annan befattningsbenämning än vad de faktiskt är *verksamma* som eftersom skolhuvudman ogärna formellt vill visstidsanställa, och inte får tillsvidareanställa, någon på befattningen lärare och förskollärare som inte är legitimerad. Detta innebär att samma sökande kan skicka in anställningsintyg med tjänstetitel pedagog eller instruktör och tjänstgöringsintyg undertecknat av rektor, där det står att personen är verksam som lärare eller förskollärare. Eftersom begreppet *verksam som* används i de inledande paragraferna skulle *verksam som* även kunna tillämpas i § 17 och § 18.

Det skulle även bara bra om det tydliggörs i själva förordningstexten att de åtta åren kan vara intjänade inom ramen *för flera anställningar*, § 17. 1.

- öka medelstillelningen för validering

Den föreslagna ökning av valideringsmedel med tre miljoner, som ska täcka merkostnaderna för den ökade mängd valideringar som ska genomföras, är för liten. Det kommer med största sannolikhet bli en mycket stor mängd ansökningar från obehöriga i förskolan och i skola vilket medför att valideringsarbetet kommer att öka i omfattning. Oavsett om den sökande slutför utbildningen i enlighet med studieplan och får en examen eller underkänns i något av de olika stegen i valideringsprocessen och inte når en examen kommer arbetet med valideringsprocessen vara resurskrävande.

Övriga synpunkter

Obehöriga förskollärare med mindre än åtta års erfarenhet får studera i VAL, § 1 och § 9

Med föreslagna revideringar kommer nu obehöriga i förskolan som har arbetat mindre än åtta år att kunna utbilda sig inom VAL. Det är mycket positivt. Formuleringen i § 9 lyder ”medverkar i undervisningen i förskolan” vilket skiljer sig från § 1 där formuleringen ”pedagogisk personal i förskolan” används. Lärosätet tar inte ställning för det ena eller andra ordalydelsen men uppmanar till att en enhetlig begreppsapparat används för att onödiga tolkningar om vad som egentligen avses.

Möjligheten till särskilda prov, § 5, § 9, § 17, § 18

Förtydligandet om att lärosätena inom regeringsuppdraget får göra provningar i form av kompletterande prov eller andra uppgifter är gynnsamt för att kunna säkerställa att en sökande har de förutsättningar som krävs för att nå en examen inom de 90 hp (nu föreslagna) eller 120 hp som poängramen medger. Om inte denna möjlighet finns kan det leda till att färre kan antas till studier då poängutrymme måste reserveras för studier i VAL i de fall där handläggare inte är helt säkra på att de tidigare studierna och den tidigare yrkeserfarenheten är tillräcklig.

Datumkrav tas bort, § 17.1

Lärosätet anser det vara mycket gynnsamt att den så kallade åttaårsregeln ändras. Formuleringen *under sammanlagt minst åtta läsår eller motsvarande, varav tre sammanhängande läsår, före den dag som infaller ett år innan utbildningen påbörjas* är ändamålsenlig. Den tidigare skrivningen om att de åtta åren skulle vara intjänade före den 1 juli 2015 är daterad och kravet på att ha varit anställd den 1 december 2013 har varit irrelevant en längre tid och har utgjort ett onödigt hinder för sökande.

Den möjligt ökade risk med studieplanering/arbetsplanering som den föreslagna skrivningen skulle kunna bidra till ser Karlstads universitet inte som överhängande. Sista antagning till VAL är, enligt vad som gäller i dagsläget, satt till 2026 så därför kommer inte eventuella sökande ha lång tid på sig att skjuta fram studiestarten i syfte att nå åtta år, eller rättare sagt nio år eftersom åren ska vara intjänade ett år innan studiestart. Den sökande utsätter sig för en stor risk genom att skjuta fram studiestart då provningen av kunskaper även fortsättningsvis kommer att vara rigorös. Om en obehörig lärare eller förskollärare skjuter upp studiestart för att kunna söka när nio år har uppnåtts och samtidigt läser in ämneskurser som fristående kurser t ex via Fler vägar in i läraryrket så får det ändå anses som gynnsamt för möjligheterna att senare kunna antas till VAL och nå en examen.

Att tre år ska vara sammanhängande ökar sannolikheten att den sökande har tillägnat sig goda kunskaper om yrket samt i högre utsträckning säkerställer de sökandes kvalifikationer och kompetens. De har då haft möjlighet att följa elevgrupper och barngrupper över tid, se hur de utvecklas och hur de själva som pedagoger utvecklas i yrket. Ytterst bidrar det till att de har större möjligheter att nå en examen inom VAL. De förändringar som föreslås kommer att kunna locka tillbaka många av de som har fått avslag till VAL enligt den gamla åttaårsregeln. Både verksamma obehöriga lärare och förskollärare får en förnyad chans. Som beskrivs i memorian finns en välutbildad grupp obehöriga i förskolan med i genomsnitt över 100 högskolepoäng i relevanta studier som tidigare inte kunna antas till VAL.

I detta ärende har Johan Sterte beslutat och Tony Ingemarsson varit föredragande.

Thomas Blom, prorektor, Margareta Friman, prorektor, Anne-Christine Larsson Ljung, universitetsdirektör, och Sebastian Hardin, studentkårens ordförande, har varit med om den slutliga handläggningen utan att delta i avgörandet.

Johan Sterte

Tony Ingemarsson